Бр. 202 У Новом Саду у понедељак 19. септембра (2. октобра) 1911 Година XLVI

»Застава« излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 25 п. за четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Напредним бројевима од нежа цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. За стране земље годишње 6 круна 50 потура

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Вечерњи лист

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У ЗУМИ.

За огласе плаћа се по 12 потура од вакес врсте оваких ситних слова

Уредништво »Заставе« је у кући г. Јована Т Чавића. — Администрација »Заставе« налази се у кући, где је Милетићева штампарија у главној улици бр 20.

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура

Чек-конто 12008.

„Синодски статут.“

Дакле је истина? Синод је за време прошлог саборског заседања доиста саградио синодски статут и поднео га влади на потврду.

Да и не питамо шта има у том статуту. Ма шта било у њему, а односи се на нашу цркву, незаконити је покушај. И наше привилегије и IX. законски чланик угарског сабора од 1868. год. и закон од 17. маја хрватско-славонског сабора и саборско устројство одређују, да се сви послови наше српске православне цркве имају вршити путем сабора. Не може оно важити као обавезна уредба по нашу цркву, што није прошло наш народно црквени сабор. У томе је језгро наше автономије, и синод је повредио автономију нашу у језгру њеном, када је мимо сабор, дакле мимо законито представништво српског народа донео један статут, и обилазећи око сабора, дакле странпутицом, поднео тај свој статут владару, односно влади на потврду.

Јасно је као дан, да је синод учинио очигледну незаконитост, и ударио нашу, па и своју автономију, посред главе. И значајно је, да је овај стари план Германа Анђелића почео синод да извађа данас, кад су на челу наше автономије самосталци и њихови прирепци, а кад је на челу владе Куен Хедерварн. Под другим приликама није могао синод ни покушати такав атентат на автономију своју, односно на цркву своју.

Знамо ми и за каноне, које нам данас износе клерикали само у црним странама њиховим, а тамо, где канони стежу епископат, то нам износе као да се преживело и да се не може одржати. Али ма како ко судио о канонима, у овом случају су они јасни. Црква не сме да удара у стрмину народних обичаја, народних закона. Овде је синод наш доиста ударио у стрмину народних обичаја, управо ударио у стрмину народних светиња. И онда друго: Епископат је у тајности, крадом, такорећи ноћу, обишао народ свој и отишао државној власти да тражи нове моћи и силе. А шта одређују канони ономе, ко тако што уради?!

Оно што је урадио синод, да би епископи дошли до власти, која им не припада, мора се најстрожије осудити. Али народна осуда није довољна, јер изгледа, да има чланова синода, који се на осуду па и клетве народне не би ни најмање осртали.

Но да видимо мало изближе чега има у „синодском статуту“. У синодалном статуту има три главна одељка: О избору епископа, о суђењу епископа и о постављању синода као највишу власт у духовно црквеној управи и судству.

Чујемо, где нас тепе, како то није страшно, и неће јако болети. Синод је и до сад бирао епископе, а то остаје и даље, само су удешене појединости, које не вређају никакво народно право. А начин суђења епископа, састав екстрајудиционалне комисије, како га прописује декларатори ја, не може да се изведе, јер конзисторије имају други значај и састав но данас.

Остајемо при оном што смо напред рекли. Ма шта да се мењало или проширивало, то је требало и морало да иде путем сабора. Али је нашем синоду познато мишлење народа о избору, па и о суђењу епископа, и синод је најмање требао да у тој ствари решава сам, па и да није учинио битне промене. Тај синодски операт требао је бити као синодско мишлење поднесено нашем српском народном црквеном сабору, да се тамо расправи.

Но осим избора и суђења епископа, што је бајаги у суштини остало по старом, има у „синодском статуту“ још један одељак, који изврће тумбе нашу автономију. Наиме, тај одељак установљава, да се као највиша власт у нашој автономији, у ствари духовне управе и судства има поставити синод. Дакле над конзисторијом и народно-црквеним саветом, поставља се синод као трећа и највиша инстанција.

Наше уређење епархија установљава делокруг епархијским конзисторијама, у коју спада црквена управа и судство. То се односи на спољну управу цркве и судство. Саборско устројство изрично спомиње догматичне и вероучевне ствари. Оне не иду пред сабор. Светозар Милетић је веома згодно обележио круг синода, у који се сабор не меша. То је оно у цркви што је непромењљиво, верско учење. У то се сабор није никада ни мешао, него је остављао синоду. Кад су свештеници 1907. године тражили, да се удовим свештеницима дозволи други брак, они су тражили само препоруку нашег сабора и сабор је једногласно препоручио синоду ту молбу, али није ни помислио да у том решава.

Сад је дошао синод, те шаље мимо сабор на потврду статуте, који треба да су саставни део наше автономије. То бити не може.

Саборско устројство поставља митрополијски црквени савет као највишу власт у црквеној управи и судству. У митрополијски савет бира сабор само световне и свештеничке чланове, али осим епископа, које бирају сами епископи. Изрично је истакнуто у саборском устројству, да се одредбе саборског устројства могу мењати само уз дозволу $^{2}/_{3}$ свију саборских чланова. И сад долази синод и обилази сасвим сабор и поставља себе као највишу власт у свима стварима, која потпадају под конзисторију и митрополијски црквени савет. Епископи су до сада признавали наше автономне законе и уредбе. Они су председавали у конзисторијама, бирали чланове у митрополијски црквени савет, учествовали у том савету и сад се одједном похајдучише.

Ако им је што криво, ако хоће промене, требали су да се боре отворено, уставним путем у уставном добу, а не да кришом направе статут, и обилазећи закон, обилазећи уређење цркве своје, обилазећи народ свој, траже од државне власти да и она погази законе и уредбе, које је потписао краљ, а то све зато, да они буду главни.

ПОДЛИСТАК.

Винко Пацел и „један народ.“

Професор Винко Пацел уређивао је „Neven“ на Ријеци године 1858.; а од њега нам је била у рукама и књижица „Naše Potrebe“, што је издана у Загребу 1863. године (има 84 стране). Добили смо је прије пар година И кад смо је стали читати, дошла нам је на ум „Narodna Misao“, од које је године 1898 изашло свега 27 бројева, а у којима су положене основне мисли, на којима данашњи Србобрановци, Покреташи и њихови једномишљеници граде *јединствени народ без заједничкога имена.*

Сложна ова браћа, како знамо, прогласила су у том свом органу, да су „*Словенци, Срби и Хрвати један народ*“, јер да они *сви*, „*једним говоре језиком*“. Обећали су, „*да не ће* тражити, нити *измишљати*, а нити форсирати *једно име*, под које да све те *три гране једнога народа справе*“ Признали су, да нас „*једно име означује као и друго, на једно да имамо право као и на друго,* према једном имамо *дужности* као и према другоме“

И појам „домовине“ су растегли, јер рекоше: „Куд *један језик сиже, све је домовина онога народа,* који *га* говори“; а иначе изјавише између осталога и ово: „*Српска народност није друго ван него* што и *народност хрватска*, а именом једне и друге означује се *исто* што и именом *словенским*“; па и да је *сврха* њихова: „..од *свих* тих људи (Хрвата, Срба, Словенаца, *створити народну културну и господарску организацију*“.

Било је потребно, да ово изнесемо најприје, да бисмо лакше одредили, шта је *ново* у „Narodnoj Misli“, наиме шта је професор Пацел разлагао о „једном народу“ још онда, док се ове младе „вође“ српскога и хрватскога народа нијесу биле ни родиле Од шест потреба, о којима Пацел пише, *прва* му је „*један народ*“. Образлаже је овако:

„Обично кад се говори о *нашем народу*, мисли се житељство *по свих земљах* гдје је нашега народа; ако ли се наиме не говори управо о Троједној краљевини, или о којој земљи или покрајини посебице. У *првом* случају има *наш* народ *два* имена: *Хрват, Србин*; у другом има их више (од којих је једно Предовац или Предавац или *Суплашица*)“.

„Него је *диван* појав у нашем народу, што су му *два народна* **тобоже** *имена*, која успоредно живу откада повијест о нас зна“ Али је *вријеме* већ онда (године 1863.) било да *се свијесте народи;* но оно задаје *нашем* народу „велике бриге својим *двојством*: Хрватством и Српством“ Писцу је пак „*повјесно и садање* исходиште и сматралиште *свим* његовим *мислима*, ово: „*Троједна краљевина јест правни темељ, на којем се мора развијати судбина већине нашега народа*“.

Пацела је највише обузимала *брига*, „што су нам *два* имена“. Народи великим чинима доказују своје дозријевање; и „док су дозријевали или кад су дозрели *нашло се је и име гдје га прије не бје.* А ми имамо *два, оба славна и часна*“ Па ипак му није тешко било рећи: „И *та су два* **сувишна, кад би доста било једно**“. Али *које?* То и јест *главно* питање, око којега се врзе све друго! „Зато сада, кад смо на озбиљном почетку, не кварімо посла међусобним *надијевањем* буд којега *од двају имена*, буд којега *трећега*. Који мисле, да би *народ наш* био јачи и замашнији у својем развијању, *имајући само једно име*, мисле право; али кад се забрину, те *измишљају нова имена*, мисле криво, јер је свака овакова измишљотина као гријех што се сам казни“.

Пацелу је по овом разлагању Илирство и Југословенство „блудња“! Он се противи новом или „измишљеном имену“, јер да „брани повијест, а брани и савјест“, да се *драговољно* заметне или *силомице* потисне *име Хрват или Србин.* Њему „*име осебне народности даје име и* **политици**“; и кад је касније написао: „Онда не *забудимо* (заборавимо), *да је име Српско од није давно оживјело у Хрватској,* гдје му прије неколико година скоро нити трага није било“, — долази до онога резултата, који је у „Narodnoj Misli“ опћенито казан, а у ствари је исти: „Него што јошт знам, јесте, да *народ* буд који, *без државнога права*, дошљедно *без земљишта јест народ*, али само у *генетичном* или *етнографичном*, **ну никако у политичком смислу; зато говорећ о Хрватих, мислим увијек на Троједну краљевину; а говорећ о Србих, мислим на кнежевину** (име јој не написа) **и на Црну Гору**; мислио бих и на Војводину, *али* је сада није“ (сприједа је говорио о раздору и због ње). Из тога слиједи: **„Политичка народност слаже се с генетичном у Троједној краљевини;** *и то не говорећ само о нас,* **него и о православних“.**

— Свршиће. —

на и највиша власт у питањима спољне управе и судства у цркви.

И мисле ли збиља наши епископи, да ће народ наш то мирно и долготерпељиво примити? Зар народ може пристати, да се тим незаконитим начином одлучују најглавније ствари у цркви и автономији његовој? Кад би он данас на ово пристао, сутра би се могло на сличан начин наметнути — мимо сабор — и све друго што се тиче цркве, школа и фондова. Зар се наш народ и у најмрачнијим временима за то борио за автономију и лио крв своју, да данас синод у договору са државном влашћу цепа законе и уредбе и удара на прошлост и будућност његову? Мисли ли збиља синод, да ће се наћи епархија и сабора, који ће хтети да признаду то и трпе да им се у XX. веку на потпуно незаконити и мирни начин натури синод за господара?

Зар збиља синод није промишљао на то, какву ће борбу изазвати ако државна власт изведе оно, што јој је синод лакомислено предложио? Јер немојмо да се варамо. Ако се разгори оно што је синод упалио, наш ће народни живот обухватити такав пламен, у каквом ће свима бити тешко. Народ мора бранити своја права, синод их није морао нападати, он је то урадио врло лакомислено.

Наши Срби посланици владине странке на угарском сабору, истицали су се пред својим бирачима као пријатељи наше народне црквене автономије. Видели смо то пријатељство и видићемо га. Хоће ли подићи још за времена своју реч у угарском сабору и опоменути владу, да не дира у крваво стечена права српског народа и не гази законе? Има ли једнога, који то сме да учини?

А народ наш? Он ће се знати бранити. И само да се и синод не увери, да је лако заметнути кавгу, али је тешко цевап дати кавзи.

Рат између Италије и Турске.

Већ два дана је како је објављен рат између Италије и Турске. Избачени су већ и први топовски метци. Али први топови нису пуцали под Триполисом, него много ближе, у Јонском Мору у турској луци Превези. Тек доцније почела је паљба и под Триполисом.

О ратним догађајима нема још посве тачних вести. Толико је сигурно, да је Италија отпочела окупацију Триполиса. Турска се брани колико може, но осећајући се слаба према Италији да јој се одупре на мору, још увек тражи посредовање великих сила. Данас се још не може знати, хоће ли Италија своју намеру извести са мање или више крвопролића, а тако исто се не може предвидети ни то, хоће ли се ратни догађаји ограничити само на Триполис, или ће ратни пламенови избити и на другој страни, нарочито на Балкану.

Извештај о започетом талијанско турском рату гласе:

Италија објављује рат.

Када је турска влада одговорила Италији, да је вољна да се с њоме погађа и да ће јој изићи на сусрет свим жељама, само не пристаје на окупацију, Италија је Турској објавила рат. У тој објави наводи талијанска влада, да се не задовољава са турским одговором. У турском одговору види злонамеру или немоћ турске владе и њених чиновника према интересима и правима Италије на Триполис и Киринајку. Стога ће Италија сама да предузме све што сматра потребним ради одбране својих права, интереса, достојанства и народне части. За све што ће наступети баца одговорност на турску владу. Изјављује, да се овим између Италије и Турске прекида миран и пријатељски однос и, Италија се од овога тренутка сматра да је у ратном положају према Турској. Опозива своје посланство из Цариграда и издаје путни лист турском посланику у Риму.

Догађаји под Триполисом.

Триполитанска лука је скоро сасвим празна. У њој је усидрена само једна стара турска торпедњача, турски превозни пароброд „Дерна“ и по један енглески и талијанск брод. Испред луке пак крстари талијанско убојно бродовље. Има их дванаест. Чим је Италија објавила Турској рат, упловиле су у луку талијанске торпедњаче. Са једне се отисне један парни чамац, на коме је била истурена бела застава. На њему доплови један талијански морнарски официр и искрца се на обалу. Талијани у пристаништу дочекали су га са махањем шешира и клицањем: Живела Италија! Турски војници стојали су мирно. Кад је официр изашао на обалу, турски га војници опколе и отпрате га турском заповеднику. Та ијански официр саопћио је заповеднику, да је талијанска убојна морнарица добила заповест, да заузме град Триполис. С ога позива турску посаду, да се одмах преда. Турски заповедник одговори, да није у том положају да може удовољити том позиву и позив на предају одбија. Разговор тај текао је у најучтивијем облику. Турски се официр после тога вратио на свој брод. Одмах по његову одласку са талијанског конзулата скинута је талијанска застава, а истурена немачка. Талијани су после тога чекали још 24 сата. Тај рок истекао је у суботу око 11 сати пре подне. Хавасова агентура јавља, да је у суботу око 11 сати пре подне талијанска убојна морнарица почела да бомбардује утврђења око вароши Триполиса. „Тајмс“ има извештај, да су Талијани у Триполису истакли већ и талијанске заставе. По причању пак урођеника, талијанске чете почеле се да искрцавају западно од Триполиса.

Окршај под Превезом.

Први сукоб између Талијана и Турака није се десио у Триполису, него на Јонском Мору, пред превеским луком, која лежи на турско-грчкој граници. О том сукобу добила је талијанска влада од кнеза Абруце запов дника талијанској убојној морнарици у Јадранском Мору, овај извештај: „У петак пре подне стигао сам пред Превезу и крстарио сам онуда. У три сата по подне добио сам извештај, да су две турске торпедњаче промакле поред Превезе. Једна наша крстарица почне их гонити Једна од турских торпедњача покушала је да умакне према северу. Наши запуцају, а са турске торпедњаче такође одговоре пуцањем. Борба је била кратка. Турска торпедњача заплови према обали и ускоро наседне. Онеспособљена је за борбу. Друга турска торпедњача, коју су гонила наша два торпедна разбијача, неоштећена је утекла у Превезу.“ Турске торпедњаче имале су заповест, да се скупе под Превезом, те да отуда крстаре по Јадранском Мору и отимају талијанске трговачке бродове, нападају талијанске незаштићене вароши и спречавају искрцавање талијанске војске на Балкан. Као што се види, талијанска убојна морнарица помрсила им је те рачуне. По другим извештајима, обе турске торпедњаче су уништене, а војници су им искрцани на копно. Талијанско војно министарство добило је из Кап-Санта-Марије ди Леуке још и овај извештај: Наши торпеди разорачи „Артидијере“ и „Куражијере“ јутрос су у близини Превезе потопили један турски торпедни разорач и једну торпедњачу. „Куражијере“ је на путу према Таранту, камо прати једну узапћену турску лађу. Торпедни разорач „Албино“ ухватио је један грчки пароброд, који је пет турских официра и 162 војника са многом муницијом хтео да искрца у Превезу. — Турска је влада добила пак брзојав, да се талијанске чете недалеко од Превезе, под заштитом 3 талијанске крстарице и 4 торпедњаче, почеле искрцавати на копно.

Експедиција талијанске војске.

Још у петак почела се талијанска војска укрцавати у бродове, да се превезе у Триполис. Превозни бродови превађују на сат 10 миља, а како имају да превале 150 миља, то ће у Триполис стићи тек за три и по дана. Талијански краљ је отпутовао у Напуљ, да испрати војску у Триполис.

Како је у Турској.

У Цариграду су јако утучени. Знају, да не могу оружјем спречити окупацију Триполиса, а тешко им је мирно гледати, како им Талијани узимају једну покрајину. Турска влада је поднела оставку. Султан је поверио Кучук Саид паши, да образује нову владу. Сајид се дуго устезао, али се најзад примио тога. — Турска посада у Триполису хоће да се до последње капи крви бори против Талијана. — Турска влада је у Триполису сазвала први и трећи позив резервиста. У читавом Триполису чине се велике ратне припреме. — Турска убојна морнарица кренула се из сиријских вода према Дарданелима, камо је требала још у суботу увече стићи. Две талијанске крстарице плове узастопце за турском флотом. — У триполитанској вароши Бенгази, светина је напала талијанског конзула. Турске власти и војска узели су га у одбрану.

Турска и Грчка.

Турска видећи да не може одбранити и сачувати Триполис, хоће да сачува бар Крит. Стога се спрема, да одмах упадне с војском у Грчку, ако би Грчка хтела Крит да анектира. На турско-грчкој је граници Турска нагомилала већ силну војску, а има вести, да је турска војска већ прешла у Тесалију. По неким гласовима, Енглеска ће у случају, да Крићани прогласе независност, заузети острво и њим управљати у име сила заштитница.

Политички преглед.

Политички положај у Будимпешти.

Између Куенове владе и опозиције сувише су се заоштрили односаји. Куен поново прети, да ће скршити опструкцију. „Политичка Кореспонденција“ доноси претњу са напоменом, да је већ дошло време обрачуна, а то значи, да ће Куен покушати измену саборског пословника и одмах затим расписати нове изборе посланика. Опозиција се није уплашила те претње, те поручује, да ће у борби издржати до краја и сузбити свако насиље. Чувар круне, барон Вешелењи, изјавио је, да је опструкција оправдана Међутим чују се гласови, да ће ускоро отпочети преговори ради споразума. Министар финансија Лукач и министар просвете Зичи били су код краља у аудијенцији, а они су обојица за споразум с опозицијом. Лукач пориче, да је он с краљем говорио о политичкој ситуацији, али то изјављује с обзиром на Куена. Међутим Зичи је признао да је с краљем говорио и о политичкој ситуацији, али и о католичкој автономији и трећем свеучилишту. Свакако ће се ускоро морати нешто да учини, јер овако не може дуго остати.

Политички догађаји у Србији.

Један београдски лист тврди, да ће краљевић Ђорђе најдаље 1. новембра с. г. отићи у Француску, јер ће се дотле решити питање о његовој апанажи, од које се сада две трећине задржавају за исплату дугова. Краљевић Ђорђе ступиће у париску ратну школу — Поговара се, да ће се народна скупштина састати раније, него што је законом предвиђено, јер талијанско-турски рат гони српску владу, да приступи мобилизацији. Нису пак истините вести, да су између Београда и Цетиња измењани брзојави у ствари талијанско-турског рата. — Аустро угарски министар спољних послова дозволио је неким напредњацима, да извезу 15 хиљада комада стоке преко одређеног броја трговачким уговором. Српска влада је томе противна, јер постоје нарочита извозна предузећа, која би имала на то права, а не они напредњаци, којима српска влада не дозвољава извоз Беч хоће да награђује поједине људе у Србији и тако да их привеже за себе.

Вести из места и са стране.

Скупштина Матице Српске.

Од Милана Петровачког из Броде на Сави примили смо писмо, у коме у име свију чланова Матице Српске из Броде протестује, што Матична скупштина није одржана у законито време. те траже, да се скупштина што пре сазове у интересу Матичиног спасавања и напретка. Надам

се, да ће управни одбор Матице Српске већ једном учинити своју дужност. Данас после подне биће седница управног одбора Матице Српске, у којој ће се решити и о сазиву скупштине, ако се господа и опет не предомисле. Како чујемо, скупштина ће бити за три недеље дана, а поднеће јој се предлог, да сав иметак Матице Српске уступи једном новчаном заводу на руковање. Да се не мисли дати Централном Кредитном Заводу у Новом Саду? Док сазнамо тачно, у чему је ствар, рећи ћемо коју.

Српске заставе у Загребу.

Пишу нам из Загреба: Приликом П. хрв. свесоколског слета вијале су се доиста *двије српске заставе* на једном *улазу* у соколско вјеџбалиште; а папирне српске заставице на балкону куће трговца Николе Ћука нијесу биле *саме*, већ између осталих малих заставица других словенских народа. Добро је о овим Ћуковим заставицама извијестио „Српски Гласник“, докле је соколски старјешина др. Лаза Поповић *о њима прећутао истину*, зацијело зато, да ослаби немили утисак, што га је извело насилно скидање једине приватне српске заставе на стану уредника „Српскога Гласника“. Загребачки Срби, будимо искрени, понијели су се доста жалосно и онда, кад су се хрватски делегати након опструкције у Будимпешти корпоративно вратили у Загреб. Онда, у највећем јеку братских одношаја, нијесу се први пут усудили да поред хрватске заставе истакну и српску. Било их је, па су се бранили, кад им је због тога приговарано (надамо се да ово неће побијати): *да су их Хрвати замолили, да извјесе хрватске заставе.* Одговорено им је: „Ако вас замоле, да оставите и вјеру православну, и то ћете ви зар урадити? Памтите добро, кад сад нијесте извјесили и српску заставу, нећете је више никад вјешати!“

У Загребу се поред хрватске заставе не смије д како никако и никада вијати српска застава; али се *мађарска* слободно вије, па и *црвена* застава социјалистичка *не* „изазива“ никога Ако још треба доказа за то, како „пријестолница свих Хрвата“ мисли о Србима и српским захтјевима, ено му га у томе, што по *службеној статистици*, приређеној од *градскога поглаварства*, међу *изборницима* за хрв. сабор *није било — ни једнога Србина*! Док тако Загреб предњачи, дотле је све, што се говори о народном јединству, *једна велика шупља фраза*!

Оправдан захтев.

Приликом прегледа трамвајске пруге у прошли петак изјавио је наш градски начелник, др. Владимир Деметровић, жељу, да се на трамвајским колима поставе српски и немачки натписи, јер то жели већи део грађанства, и то је и у интересу самог друштва. Министарски изасланик изјавио је, да он нема права то да реши, али је овај оправдан захтев узео у записник и поднеће министарству на надлежно решење. Наш градски начелник учинио је своју дужност, кад је изнео тај оправдани захтев, а он је био најпозванији да то учини.

Страначка освета.

Пишу нам из Карловаца: Самосталска већина на сабору решила је, да укине место отправника код саборског одбора У самој одлуци саборској стоји, да ће тај посао моћи обављати један од писара под надзором тајниковим. Према томе признају, да мора бити отправника, само што ће тај посао радити чиновник, који се не зове отправник него писар. Место отправника укидају, што је садашњи отправник сумњив као радикал, а подмећу му и то, да је као чиновник при епархијској управи у Темишвару издавао званичне тајне радикалима Због те клевете покушали су већ лане, да га отпусте па су решили, да врате у отправничко звање Милана Тодоровића. Али самосталски саборски одбор признао је сам, да не може извршити ту одлуку, па је онда Милана Тодоровића поставио за сталног писара при надзорништву народноцрквених добара, иако је сабор то место укинуо као непотребно, па је Тодоровићу још и плату повисио са 800 круна Самосталски саборски одбор извршио је саборску незаконити одлуку, те је отправнику Тоши Јовановићу отказао службу за 1. јануар идуће године. Јасно је, да је та одлука дело освете страначке, јер ће и после 1. јануара идуће године бити отправника под именом писара.

Пример дарежљивости.

Панчевачки „Граничар“ доноси ову вест: Кад је наш народни црквени сабор укинуо припомоћ нашој српској вишој девојачкој школи, и када је управа наше српске црквене општине озбиљно претресала и размишљала, како ће и на који начин да одржи своју школу, то је у једној конференцији и наш врло уважени пријатељ, Ђока Козловачки, на велико изненађење изјавио, да је вољан у свако доба са 500 круна притећи у помоћ фонду за одржавање школе, *што је ових дана и учинио.* Ово је дело за сваку похвалу, а у толико већма, што је учинио онај човек, који је био кадар да поред оне мале послужитељске плате ту своту заштеди. Хвала му! Живео!

Робијашка побуна у Митровици.

„Народне Новине“ доносе овај службени извештај: „Новинске вести о побуни кажњеника нису истините. Најопаснији дуготрајно осуђени кажњеници Штродл, Мињин, Воденичаревић и Плетикосић изашли су помоћу отпирача услед неопрезности чувара у сумрачју из радионице, отели мердевине и пошли зиду, којим је опкољена тамница. Ту их је зауставио стражмештар Флегар, који је потегао сабљу, но Штродл га је изненада убо ножем у груди, па је тешко озлеђен Робијаши су се пожурили и почели пењати на мердевине. Штродл је прескочио зид, али у том дође стражар Терзић и сруши мердевине, а Мињин остао је на зиду висећи. Ту га је стражар Грачан из револвера смртоносно ранио. Но ипак је прескочио зид, те га је у бегу убио други стражар При пењању на мердевине Воденичаровић је лако рањен, па је с неозлеђеним Плетикосићем враћен у радионицу. Штродла су зауставили стражари Војаковић и Живковић, које је он ножем тешко ранио, али је помоћу других стражара савладан и враћен у казниоицу. Озлеђени стражмештар Флегар и стражар Живковић остаће по свој прилици у животу, а Војаковић је изван опасности. Иначе је у тамници био па и сада је потпуни мир и ред!

Српско народно позориште у Руми.

Румски „Радикал“ доноси ову белешку: Српско народно позориште завршило је свој рад у Руми и отишло у Митровицу. Материјална страна овога гостовања у Руми стоји овако: приход од 30 представа износи 5853 круне, а од претплате 2623 круне, укупно 8476 круна, издавање 7500 круна, чиста добит је дакле 976 круна. Са оваким успехом ми смо потпуно задовољни. Позориште је давало свега 29 представа и 1 концерат, а од тога је било 16 у претплати и 13 ван претплате. Највећи приход донела је оперета „Јесени маневар“, а најмањи оперета „Лутка“. Давало је у свему 10 оперета и опера, 8 драма, а остале су шаљиве игре и слике из живота.

Змајев споменик у Руми.

Румски „Радикал“ јавља: У седници општинског заступства од уторника уступљено је одбору Српкиња место за споменик чика-Јовин, и то пред српском школом. Споменик ће се подићи на улици, између друма и плочника, а заузеће 9 квадратних метара. Према томе дакле добиће споменик врло видно и угледно место Освећење обавиће се око половице октобра по нов. кал., те се за ту прилику чине већ сада велике приправе.

Писмени укор.

Пишу нам из Карловаца: Два самосталска кортеша, Матејића и Видаковића, чиновнике у књиговођству народно-црквених фондова, задесио је изненадни удар. Поводом тужбе главног књиговође Владе Јовановића поделио је самосталски саборски одбор писмени укор. Били су непослушни и немарни, јер су мислили, да као самосталски кортеши имају права на све. После толиких награда добили су ево и мало писменог укора. Не преостаје им друго, него да га прогутају као горку пилулу и да се кортешовањем за самосталце поправе.

Крвава освета.

У Ковиљсентивану дошао је 21 годишњи момак Петар Милиновић у крчму надеран. Тамо је затекао младог ратара Николу Милинова, на кога се Петар већ давна срди, јер се оженио оном девојком, у коју је био заљубљен. Петар је ножем с леђа пробо Николу Милинова, а кад се овај изненађен окренуо, убо га је још пет пута. Петар је за тим мирно убрисао свој нож и удалио се али су га жандари нашли и ухапсили

Избори за трговачку и занатлијску комору.

Читамо у овдашњем мунговском листу, да је готова кандидација за трговачку и занатлијску комору. Кандидована су два трговца и два индустријалца (Брунер и Кенигштетлер) — сами Несрби, као да у Новом Саду нема Срба трговаца и занатлија. Надамо се, да ће се Срби трговци и занатлије организовати за изборну борбу, која ће бити 4. (17.) октобра о. г. и да неће дозволити, да се преко њих пређе као да их и нема у Новом Саду.

Кратке вести.

Вршачка епархијска конзисторија писмено је похвалила и изјавила своје највеће признање Милораду Димитријевићу, учитељу државне школе у Плочици на успеху при обучавању школске деце у црквеном појању.

— Србин занатлија Лаза Богосављевић, крзнар у Будимпешти, добио је на ћурчијској изложби државну сребрну медаљу. Богосављевић је Боздин питомац.

— У прошли уторак између 2 и 2¼ часа после подне осетио се у Белој Цркви жесток земљотрес с подземном тутњавом.

— Из Будимпеште јављају, да ће од Нове Године поскупити пристојба за подвоз на железницама. Треба за војску.

— Због неколико квадратних метара земљишта посвађао је се у Вишеграду (Босна) 18-годишњи муслиман Халил Репух са својим оцем и ударио га гвозденом шипком по челу тако, да му је отац остао на месту мртав.

— Београдска општина одредила је 3000 динара за албум, који ће се поклонити принцеви Јелени као свадбени дар.

— Данас је у Београду приређен помен великој српској добротворци Мис Аделини Ирбијевој.

— Учињене су припреме за проширење железничке станице у Петроварадину и Руми.

— Дунавско паробродско друштво обуставило је пловидбу из Пасаве преко Будимпеште, Земуна и Молдаве до Турнсеверина због мале воде, па ће лађе возити само од Будимпеште до Мохача, даље од Земуна преко Молдаве и Турнсеверина у Гралц, а возиће и на Тиси и Сави.

— Нова шећерна фабрика основаће се у Червенки (Бачка).

— Цигани су покрали 2000 круна неком Ада-Му Полу, који се враћао из Баје и одсео код свога брата, у чијем су дворишту коначила три чергаша.

Изјава.

У 181. бр. новосадског „Браника“ у допису из Митровице, висирени дописник „самосталац“ износи, да сам „посрнули“ ратар и разносач новина

Како ми је добро познато одакле тај „шаљиви“ допис потиче, хоћу дописнику јавно у лице да добацим, да се не стидим што сам био разносач „Српскога Рада“, јер сам се тога примио више из уверења, које гајим према странци, чији је он гласник био, а заслужити новац и разношењем новина није никакав грех и држим да је то часнији посао, него у народу ради личне користи стварати раздор и неслогу. Знадем ја врло добро, и живо се сећам, једнога господина у мантији, који је био разносач „Српске Мисли“ и натуривао је свету силом да чита. Чини ми се, да се за именом тога дописника „самосталца“ и тај господин крије.

Да нисам „посрнули“ ратар довољно је да кажем, да ја свој иметак ни за длаку нисам окрњио, него сам га још и унапредио, а знадем, да је један баш од те господе, од које допис потиче, свој иметак протрећио, те му је сада сав свет крив а највише они, који су за проту бирали г. Вл. Милутиновића

На увесељење тога дописника могу и то да рекнем, да сам ја задругар прве срп. ратарске и обртничке штедионице у Митровици и то главом баш ја, „посрнули“ ратар Максим Јаношевић, и као такав поседујем ул. књижицу бр. 119. књ. I. лист 119

Што сам ишао на устоличење нашега проте, ишао сам као Србин, сам из својих побуда, са својим р ђеним новцем и не на рачун других као што многи од те господе чине, те путујући у Загреб, Карловце и Пешту

Молим у будуће тога господина, који име моје по новинама потеже, да се пуним именом потпише, да знам с киме то имам посла, јер можда је то човек, који је вредан само презирања а не да се човек с њиме у правицу упушта.

У Митровици, 16. септембра 1911.

Максим Јаношевић, ратар.

Одговорни уредник: **Мита Клицин.**

Трговина.

Нови Сад, 19. септембра 1911. године.

Пшеница прве каквоће 23 К — п. до — К — п.
Пшеница нова 23 К — п. до — К — п.
Пшеница средња 22 К — п. до — К — п.
Пшеница лакша 20 К — п. до — К — п.
Царица нова — К — п. до — К — п.
Јечам стари 16 К — п. до — К — п.
Зоб нова 16 К 40 п. до — К — п.
Кукуруз у зрну 16 К 80 п. до — К — п.
Кукуруз у клипу нов 10 К — п. до — К — п.
Маст 188 К — п. до К — п.
Сланина 180 К — п. до — К — п.
Сланина пољена 180 К — п. до — К — п.
Пасуљ бели — К — п. до — К — п.
Пасуљ жути — К — п. до — К — п.
Лањик — К — п. до — К п.

Све од сто кила.

БУДИМПЕШТА, 30. септембра 1911. — Оригинални недељни извештај Будимпештанске филијале Српске Банке са Будимпештанске житне и продуктне берзе.

Време: Ове недеље било је време благо и топло, и тек је последњих дана захладнило, а било је местимице и киша.

Стање усева. Услед угодног времена, могу пољски радови да се посвршавају и зимски усеви моћи ће за времена да се посеју. Почетак економске године дакле није лош. Из Аргентиније — где ће на раније доћи до жетве — јавља се, да је стање усева добро и да су последње кише од велике користи биле

Жито у иностранству: Под упливом политичких догађаја и објаве рата Италије Турској због Триполиса, цене су на свима пијацама скочиле, највише у Немачкој.

Жито код нас: У почетку недеље владао је мирнији правац и цене су попустиле биле са 20 пот. После су пак курсеви скочили и млине су приступиле купу бољим расположењем, те је пад не само надокнађен, него се данас са 5—7½ пот. од 50 кила боље цене плаћају, него прошле недеље. Промет је био ове недеље око 160.000 мет. центи. Најбоље жито плаћано је по К 12 30 3 мес. Пешта.

Раж. Понуде су у ражи доста попустиле, а како се Чешка и Галиција појављују опет као купци, то је овладао и овде чврћи правац и данас се плаћа за добру робу до К 10.— паритет Пешта.

Јечам. Правац је чврст, но тражња је умерена Понуда има — у мањим партијама — доста. Данас вреди јечам око К 8.75—9.00 паритет Пешта.

Зоб. Падање терминског курса није остало неосетно ни код ефективе и готова роба продавана је 20—25 п. јефтиније, него прошле недеље. Беч се слабо интересује за зоб и код ових високих цена, купује само најпотребније. За Пешту вреди зоб око К 9,00—9.50 Пешта За Беч се продаје сремска зоб 25 пот. од 50 кг. преко овд. Октобар-курса зоби, ставио шлеп Беч. За банатску и бачку зоб плаћа се 2½ до 5 пот. више. Зоб је већ на јако високој цени, тако, да и објава рата није могла да изазове даљи скок.

Кукуруз. Стари је кукуруз јако тражен и плаћају се за исти највеће цене ове сезоне. За Беч вреди стари кукуруз око К 9.40 за 50 кила ставно шлеп Беч. Нови кукуруз такођер се добро тражи и данас вреди око К 8 60 за новембар-децембар, а око К 8 80 за новембар фебруар, паритет Беч.

Цене се разумевају за 50 кила.

Ад. П. Г. К. 70./52. ex. 1911-

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на место учитеља (професора) **у српској великој гимназији карловачкој,** којему је главна струка класична филологија.

Плата је суплентска К 1600, а основна плата испитана професора К 2600 са К 650 станарине.

Првенство имају кандидати, који су изван обвезе војничке дужности. Молбу са документима и свршеним студијама или положеним испитима треба поднети потписаном патронату најдаље до 15. октобра по нов. календару 1911. год.

Из седнице патроната српске велике гимназије држане у Карловцима 10. (23) септембра 1911. године.

1628 2—3 **Председништво.**

БЕЧКО СТОВАРИШТЕ ОДЕЛА

:: ЗА ГОСПОЂЕ, ГОСПОДУ И ДЕЦУ ::

Милана Б. Рајаковца

У РУМИ

потребује **помоћника, солидна и самостална продавца,** који сем српски немачки и мађарски говори. — Ступање одмах. Почетна плата је 110 круна месечно фикс 1594 3—3

ГАЛАНТЕРИЈСКА ТРГОВИНА

ЛЕОПОЛДА ФРИДМАНА

У ЗЕМУНУ

потребује **млађег помоћника,** који треба да је вешт и добар продавац, и да зна сем српског језика немачки и мађарски говорити. Понуде ваља слати са захтевом фикс плате и ознаком досадањег сервирања, ступање одмах. 1624 2—3

Објава.

Пољско имање у Србији у величини 36. хектара зиратне земље у две парцеле продаје се из слободне руке. — Земља је првог квалитета; успевају одлично сви земаљски производи.

На истом имању постоји воћњак од 2000. комада шљива, од којих су 200 ком. каламљени и 100 комада јабука, шљиве су старе 12, јабуке 5. У самом воћу постоји „Главиниćева сушница“ од 28. комада леса.

На имању има терет управе фондова од 6500. динара.

Имање је удаљено од железничке станице Дивци пола часа, а од варошице Мионице 5. минута.

За услове обратити се сопственику

Драгољубу Николићу
трговцу из Мионице.

1639 1—4

Своју Канцеларију

из лебарске улице бр. 8. преселио сам у Вуковићеву улицу бр. 10., где ћу је даље водити.

Радован Милановић
банкарско-мењачка радња у Н. Саду.

1641 1—3

ПРОДАЈА ПАРНОГ МЛИНА (Lohn-Dampfmühl)

у лепом и са житом богатом пределу, са великим кругом муштерија (помељара) код којих је јако омиљена, модерно уређена, **ПРОДАЈЕ СЕ** јефтино под врло повољним условима.

За цену и услове ваља се обратити на

Ђ. Ј. Петровића
Fehértemplom.

1640 1—3

ЗА ПУТНИКА ИЛИ АГЕНТА МА КОЈЕ БРАНЖЕ

за деловођу филијале или у engross-шпецерајској бранжи — за старијег помоћника

тражим стално место

добро говорим и пишем српски, немачки и мађарски, а говорим нешто и румунски, подпуно солидног владања. За даље обавештаје молим писма под знаком **„Способан“** на администрацију „Заставе“. 1619 2—2

ЗА НАШУ

шпецерајско-деликатесну трговину

потребујем **ПОМОЋНИКА** који су у горенаведеној бранжи вични и који српски, немачки и мађарски говоре. Ступити у радњу могу одмах.

Леополд Брикс и Со.
Рума

1675 2—2

НА ПОВОЉНО ЗНАЊЕ!

Добио сам и отпочео продају лозова за I. класе XXIX. кола кр. угарске класне лутрије, и молим Србе који држе лозове да исте код мене купују,

Радован Милановић
банкарско-мењачка радња
Нови Сад-Ujvidék лебарска ул. 8.

1629 2—3

ОБЈАВА.

На основу извршне одборске одлуке од 6. овог месеца Бр. 293. суд општинског града Смедерева на дан 25. овог месеца држаће усмену јавну лицитацију у кафани „Задужбина“ за издање под шестогодишњи закуп општинско зиратно земљиште звано њиве на Царини и то:

I. Слеве стране пута водећи ка Коларима у 75 хектара груписано.

II. Сдесне стране истог пута такође груписано од 30 хектара бивше под шумом која ће се давати и на парцеле по 10. ланаца.

Услови овог закупа могу се видети сваког дана у општинском заседању и на сам дан лицитације.

Лицитација ће почети тачно од 3. па до 6. часова по подне.

Кауција се полаже по условима.

Накнадне понуде неће се примати. Од суда општине града Смедерева 13. септембра 1911 год. Бр. 9.906. *1623 2—3*

Тражи место.

Испитани опћински **благајник** (29 година стар) ожењен, са лепим рукописом, вешт на писаћој машини, тражи место у каквом званију, фабрици, или на којем имању. Место би наступити могао одмах.

Обавештаје даје администрација „ЗАСТАВЕ,“ *1622* 2—2

ПОМОДНО МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

Браће Ђорђевић - Нанчић

у Белој Цркви (Fehèrtemplom)

потребује **2 ПОМОЋНИКА** и то једног млађег и једног старијег, који треба да су солидни и вешти продавци и да знају сем српског, немачки, румунски и мађарски језик.

Ступити у радњу могу одмах или за 14 дана. 1621 2-2

ПОМОДНО МАНУФАКТУРНА И ПАМУКА ТРГОВИНА

МАКС РОЗЕНБЕРГА

У ШИДУ

потребује за одмах **2 помоћника** од 20—25 година, који су у овој околини сервирали. Првенство имају они који су памучари и самостални продавци, а да знају српски, немачки и мађарски.

1635 2—2

За своју помодно-кулантну, паорску мануфактурну трговину

потребујем **2 ПОМОЋНИКА**

који су самостални продавци. — Даље потребујем **једног доброг аузлаг-аранжера,** који је верзиран у лакс писању. Ступити могу одмах или најдуже до 1. октобра.

Маркус Бонди,
Земун.

1595 3—3

ОГЛАС ДРАЖБЕ.

На темељу одлуке српског прав. народно-црквеног саборског одбора **издаваће се путем јавне дражбе под закуп**

поседи манастира Бездина, Грабовца и Месића на 6 година.

Поседи који ће се издавати под закуп, састоје се из ових површина:

Манастир	ораница		ливада		пашњака		укупно		Дан дражбе
	јут.	□°	јут.	□°	јут.	□°	јут.	□°	
Бездин . .	277	524	—	—	142	800	419	1324	3. октобра 1911.
Месић . .	365	—	—	—	41	807	406	807	7. „ „
Грабовац .	126	275	15	1130	—	—	141	1405	4. „ „

Дана 9. октобра продаваће се **економски прибор** манастира Гргетега на пустари Банковци (кола, саонице, јармови, оје, плугови, дрљаче, ваљци, сејаће машине итд. све осим вршаћих и косаћих машина).

Дани дражбе означени су по новом календару, а свака дражба почиње у 9 сати пре подне.

Дражбени услови могу се видети у дотичним манастирима, где ће се и дражбе обавити.

У КАРЛОВЦИМА, 29. септембра 1911. године.

Надзорништво
српских правосл. народно-црквених добара.

1620 2-3

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.